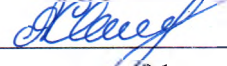

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

Алла СВИГЛИЧНА

(протокол «01» вересня 2025 р. №1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

Основи римського приватного права

освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Правознавство»

спеціальність D8 Право

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава

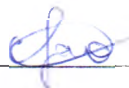
2025/2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Правознавство спеціальності D8 Право.

Мова викладання – державна.

Розробник: Сергій Гладкий, професор кафедри підприємництва і права, д.ю.н., професор.

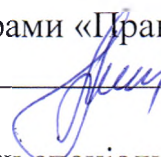
«01» вересня 2025 року

Сергій ГЛАДКИЙ

Погоджено гарантом освітньої програми «Правознавство»

«01» вересня 2025 року

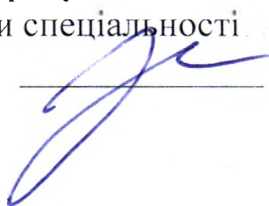

Євгенія ЛИПІЙ

Схвалено Радою з якості вищої освіти спеціальності «Право»
протокол від «01» вересня 2025 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

«Право»

Олександр КАЛБЯН

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання D8ПР_бд_2025	Заочна форма навчання D8ПР_бз_2025
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів	3	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова	
Рік навчання (курс)	1	1
Семестр	2	2
Лекції (годин)	14	8
Семінарські (годин)	16	8
Самостійна робота (годин)	60	74
в т.ч. індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

«Основи римського приватного права»: ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією виникнення і розвитку римського приватного права, його джерелами, змістом, історичним і сучасним значенням.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави і права».

4. Компетентності

Загальні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

5. Програмні результати навчання

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 3	Концептуальні наукові та практичні знання. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності, зокрема на межі предметних галузей. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Збір, інтерпретація та застосування даних. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.
ПРН 4	Концептуальні наукові та практичні знання. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.
ПРН 5	Концептуальні наукові та практичні знання. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності, зокрема на межі предметних галузей. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Донесення до фахівців і нефаківців інформації, ідей, проблем, власного досвіду та аргументації. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.

	автономії.
ПРН 8	Концептуальні наукові та практичні знання. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності, зокрема на межі предметних галузей. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Збір, інтерпретація та застосування даних. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.
ПРН 18	Концептуальні наукові та практичні знання. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності, зокрема на межі предметних галузей. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних і спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності або навчання. Збір, інтерпретація та застосування даних. Здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.

6. Методи навчання і викладання

словесні методи: лекція, бесіда;

наочні методи: демонстрування, ілюстрування;

практичні методи: робота з навчально-методичною літературою: конспектування,

методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи;

методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; метод використання життєвого досвіду; метод діалогічного обговорення проблемної ситуації;

інтерактивні методи: навчальні дискусії.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА ТА ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Тема 2. ДЖЕРЕЛА РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Тема 3. ОСОБИ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Тема 4. СІМЕЙНИЙ СТАТУС ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Тема 5. ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ. ПОЗОВИ

Тема 6. РЕЧІ ТА РЕЧОВІ ПРАВА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Тема 7. ВОЛОДІННЯ

Тема 8. ПРАВО ВЛАСНОСТІ

Тема 9. ПРАВА НА ЧУЖІ РЕЧІ

Тема 10. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Тема 11. ДОГОВОРИ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Тема 12. ОКРЕМІ ВИДИ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Тема 13. ПОЗАДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Тема 14. СПАДКОВЕ ПРАВО

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма D8ПР_бд_2025				заочна форма D8ПР_бз_2025			
	ус ьо го	у тому числі			ус ьо го	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	8	2	2	4	7	2		5
Тема 2. Джерела римського приватного права	6	2	-	4	7		2	5
Тема 3. Особи у римському приватному праві	8	2	2	4	8	2		6
Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	6	-	2	4	7		2	5
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	8	2	2	4	8	2		6
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	4	-	-	4	5			5
Тема 7. Володіння	8	2	2	4	7		2	5
Тема 8. Право власності	8	2	2	4	7	2		5
Тема 9. Права на чужі речі	4	-	-	4	5			5
Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	7	-	2	5	5			5
Тема 11. Договори: загальні положення	6	2	-	4	8		2	6
Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань	7	-	2	5	6			6
Тема 13. Позадоговірні зобов'язання	5	-	-	5	5			5
Тема 14. Спадкове право	5	-	-	5	5			5
у т. ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	14	16	60	90	8	8	74

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна форма D8ПР_бд_2025	заочна форма D8ПР_бз_2025
1	Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	2	-
2	Тема 2. Джерела римського приватного права	-	2
3	Тема 3. Особи у римському приватному праві	2	-
4	Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	2	2
5	Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	2	-
6	Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	-	-
7	Тема 7. Володіння	2	2
8	Тема 8. Право власності	2	-
9	Тема 9. Права на чужі речі	-	-
10	Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	2	-

11	Тема 11. Договори: загальні положення	-	2
12	Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань	2	-
13	Тема 13. Позадоговірні зобов'язання	-	-
14	Тема 14. Спадкове право	-	-
	Разом	16	8

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна форма D8ПР_бд_2025	заочна форма D8ПР_бз_2025
1	Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	4	5
2	Тема 2. Джерела римського приватного права	4	5
3	Тема 3. Особи у римському приватному праві	4	6
4	Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	4	5
5	Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	4	6
6	Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	4	5
7	Тема 7. Володіння	4	5
8	Тема 8. Право власності	4	5
9	Тема 9. Права на чужі речі	4	5
10	Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	5	5
11	Тема 11. Договори: загальні положення	4	6
12	Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань	5	6
13	Тема 13. Позадоговірні зобов'язання	5	5
14	Тема 14. Спадкове право	5	5
	Разом	60	74

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напрямку роботи передбачається шляхом виконання контрольної роботи для здобувачів заочної форми навчання.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання	
	денна форма D8ПР_бд_2025	заочна форма D8ПР_бз_2025
ПРН 3	Поточний контроль: перевірка результатів конспектування; опитування/бесіда/дискусія; виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: залік	

ПРН 4	Поточний контроль: перевірка результатів конспектування; опитування/бесіда/дискусія; виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: залік
ПРН 5	Поточний контроль: перевірка результатів конспектування; опитування/бесіда/дискусія; виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: залік
ПРН 8	Поточний контроль: перевірка результатів конспектування; опитування/бесіда/дискусія; виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: залік
ПРН 18	Поточний контроль: перевірка результатів конспектування; опитування/бесіда/дискусія; виконання завдань на семінарських заняттях; виконання завдань самостійної роботи; розв'язання тестів Семестровий контроль: залік

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання Д8ІП бд 2025

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Опитування і виконання завдань на семінар. заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	
Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	1	4,8	2		7,8
Тема 2. Джерела римського приватного права	1	-	2		3
Тема 3. Особи у римському приватному праві	1	4,8	2		7,8
Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	1	4,8	2		7,8
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	1	4,8	2		7,8
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	1	-	2		3

Тема 7. Володіння	1	4,8	2	20	7,8
Тема 8. Право власності	1	4,8	2		7,8
Тема 9. Права на чужі речі	1	-	2		3
Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	1	4,8	2		7,8
Тема 11. Договори: загальні положення	1	-	2		3
Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань	1	4,8	2		7,8
Тема 13. Позадоговірні зобов'язання	1	-	2		3
Тема 14. Спадкове право	1	-	2	20	23
Всього	14	38	28	20	100
Залік					
Разом					100

1. Ведення конспекту (0-1 бал)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	0,9-1,0
		на середньому рівні	0,7-0,8
		на достатньому рівні	0,5-0,6
		на низькому рівні	0-0,4

2. Опитування і виконання завдань на семінарських заняттях (0-4,8 бала)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.	на високому рівні	4,0-4,8
	Застосовувати інститути міжнародного	на	3,0-3,9

	публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	середньому рівні	
		на достатньому рівні	2,0-2,9
		на низькому рівні	0-2,0

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-2 бали).

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	1,7-2,0
		на середньому рівні	1,1-1,6
		на достатньому рівні	0,7-1,0
		на низькому рівні	0-0,6

4. Розв'язання тестів (0-20 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	18-20
		на середньому рівні	15-17
		на достатньому рівні	12-14
		на низькому рівні	0-11

Заочна форма навчання D8ПР_бз_2025

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Опитування і виконання завдань на семінар. заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Контрольна робота	
Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	1	-	2		3
Тема 2. Джерела римського приватного права	1	5	2		8
Тема 3. Особи у римському приватному праві	1	-	2		3
Тема 4. Сімейний статус фізичної особи	1	5	2		8
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	1	-	2		3
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	1	-	2		3
Тема 7. Володіння	1	5	2		8
Тема 8. Право власності	1	-	2		3
Тема 9. Права на чужі речі	1	-	2		3
Тема 10. Загальні положення про зобов'язання	1	-	2		3
Тема 11. Договори: загальні положення	1	5	2		8
Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань	1	-	2		3
Тема 13. Позадоговірні зобов'язання	1	-	2		3
Тема 14. Спадкове право	1	-	2	38	41
Всього	14	20	28	38	100
Залік					
Разом					100

1. Ведення конспекту (0-1 бал)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського	на високому рівні	0,9-1,0

ПРН8 ПРН18	Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на середньому рівні	0,7-0,8
		на достатньому рівні	0,5-0,6
		на низькому рівні	0-0,4

3. Опитування і виконання завдань на семінарських заняттях (0-5,0 бала)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	4,0-5,0
		на середньому рівні	3,0-3,9
		на достатньому рівні	2,0-2,9
		на низькому рівні	0-2,0

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-2 бала).

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	1,7-2,0
		на середньому рівні	1,1-1,6
		на достатньому рівні	0,7-1,0
		на низькому рівні	0-0,6

4. Виконання контрольної роботи (0-38 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН3 ПРН4 ПРН5 ПРН8 ПРН18	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	на високому рівні	30-38
		на середньому рівні	21-29
		на достатньому рівні	12-20
		на низькому рівні	0-11

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом: залік.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Засоби навчання: інформаційний супровід із використанням платформи Moodle; комп'ютер (ноутбук) – 1 шт.; пристрій мультимедійний (проектор) – 1 шт.; проекційний екран – 1 шт.; презентації.

Перелік обладнання необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує кафедра підприємництва і права.

13. Політика навчальної дисципліни

13.1. Щодо термінів виконання та перескладання: практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це директорат навчально-наукового інституту, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Директор навчально-наукового інституту своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження

контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.

13.2. Щодо академічної доброчесності: здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті, Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті.

13.3. Щодо відвідування занять: навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.

13.4. Щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти: на здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані. Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

13.5. Щодо оскарження результатів оцінювання: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Агафонов С.А. Римське право : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. К. : КНЕУ, 2005. 144 с.

2. Гладкий С. Римське приватне право : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Полтава: ПУЕТ, 2015. 317 с.
3. Кирпичов О.А., Соловійова В.В. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Донецьк : Юго-Восток, 2007. 320 с.
4. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Ін Юре, 2012. 390 с.
5. Підопригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право : підручник. 4-те вид. К. : Юрінком Інтер, 2014. 525 с..
6. Підопригора О.А. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів. К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. 440 с.
7. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [І.О. Ізарова, Т.М. Вахонєва, Н.В. Павловська] ; за заг. ред. канд. юрид. наук І.О. Ізарової. Чернігів : [Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці], 2010. 300 с.
8. Макарчук В.С. Римське приватне право : навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. К. : Атіка ; Х. : Право, 2015. 255 с.
9. Трофанчук Г.І. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вузів. К. : Атіка, 2006. 248 с.
10. Харитонов Є.О. Основи римського приватного права : посіб. для аудитор. і самост. вивч. курсу. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2016. 395 с.

Допоміжні

1. Агафонов С. Особливості припинення шлюбу розлученням за стародавнім римським цивільним правом. *Юридичний журнал*. 2005. № 10. С. 64-66.
2. Балко О. Становлення інституту шлюбу в римському праві та у країнах романо-германського типу правової системи. *Віче*. 2010. № 12. С.5-6.
3. Безклубий І. Інститут евікції в Стародавньому Римі та цивільному праві України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2008. № 5. С.44-55.
4. Безрук Л. Розвиток інституту іпотеки в Стародавньому Римі. *Економіка, Фінанси, Право*. 2009. № 5. С.34-38.
5. Берестова І. Безпідставне збагачення: інститут набуття, зберігання майна без достатньої правової підстави у системі римського права. *Вісник прокуратури*. 2003. № 10. С. 60-64.
6. Братасюк В. Римське право як форма вираження принципу суб'єктивно-індивідуальної волі. *Українське право*. 2003. №1. С. 207-212.
7. Буткевич О. Міжнародно-правові погляди глосаторів і постглосаторів. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 3. С.169-173.
8. Гладкий С.О. Рецепція римського права в сучасній Україні: культурно-психологічні передумови. *Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір* : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції 4 червня 2015 р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 8-12.
9. Васильченко В.В. Рецепція римського спадкового права у сучасному спадковому праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський нац.ун-т ім.Т.Шевченка. К.: Київський нац.ун-т ім.Т.Шевченка, 1997. 19 с.
10. Васильченко В.В. Римське спадкове право на тлі права сучасного. Запоріжжя: Верже, 1999. 130 с.
11. Вовк В. Взаємозв'язок релігії, магії і права у римській культурі. *Часопис Київського університету прав*. 2008. № 4. С. 24-29.
12. Вовк В. Знаково-символічний характер одягу в межах римського права. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 267-274.
13. Вовк В. Приватно-правова технологія стародавніх римлян як конструювання правової реальності. *Адвокат*. 2009. № 2. С. 22-25.

14. Вовк В. Промовляння і мовчання як конструктивні елементи римського права. *Адвокат*. 2009. № 3. С. 39-42.
15. Вовк В. Тіло раба як феномен правової дійсності. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 1. С. 25-30.
16. Вовк В. Юридична рівність у римському праві. *Адвокат*. 2009. № 6. С. 29-32.
17. Вовк В.М. Римське право як феномен правової дійсності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12 / Нац. акад. внутр. справ. К., 2011. 32 с.
18. Гонгало Р.Ф. Суперфіцій у римському праві та контексті правової його рецепція у сучасному цивільному праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. К.: НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2000. 18 с.
19. Гусарєв С. Юридична професія в контексті правової спадщини Риму. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 1. С. 21-24.
20. Гутьєва В.В. Емфітевзис у римському праві та його рецепція у праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський нац.ун-т ім. Івана Франка. К.: НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2000. 18 с.
21. Дмитрієва Ю. Виникнення та розвиток інституту простого товариства: роль римського приватного права у цьому процесі. *Право України*. 2007. № 6. С.126-130.
22. Задорожній Ю.А. Римське право – доктринальна першооснова права та юридичної науки в країнах романо-германської правової сім'ї та України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. К.: Київський національний ун-т внутрішніх справ, 2008. 21 с.
23. Задорожній А. «Руська правда» і Римське право: порівняльний аспект. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. №1. С.49-53.
24. Задорожній Ю. Започаткування римським правом принципів права у країнах романо-германської правової сім'ї. *Право України*. 2010. № 3. С. 272-276.
25. Задорожній Ю. Роль римського права у процесі становлення та розвитку університетів у країнах Західної Європи. *Право України*. 2009. № 3. С.153-160.
26. Задорожній Ю. Формування інституту позадоговірних зобов'язань у римському праві. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 13. С.113-117.
27. Закорецька Л. Види прав на чужі речі: порівняльний аналіз за римським приватним правом та сучасним цивільним правом. *Право України*. 2007. № 8. С. 104-107.
28. Качур В. Природні умови обмеження правосуб'єктності фізичних осіб у Стародавньому Римі. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 8-12.
29. Качур В. Соціальні умови обмеження правосуб'єктності фізичних осіб у Стародавньому Римі. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 23-27.
30. Качур В. Співвідношення понять «Persona», «Status» і «Caput» у римському праві. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 21-25.
31. Колосова А. Римське приватне право та його вплив на розвиток сучасного цивільного права. *Юридична Україна*. 2006. № 9. С. 22-25.
32. Майданник Н. Поняття і місце натуральних зобов'язань у приватному праві Стародавньому Римі. *Юридична Україна*. 2007. № 8. С. 64-69.
33. Михайлюк О. Формування інституту поруки у римському приватному праві. *Юридична Україна*. 2005. № 2. С. 34-39.
34. Павленко Д. Принцип добросовісності в римському праві та зобов'язальному праві України: порівняльний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 4. С. 129-132.
35. Паракуда О. Виникнення ідеї гарантії як способу забезпечення зобов'язань у римському приватному праві. *Наше право*. 2008. № 4. С. 16-21.
36. Петрова Л.В., Петренко С.В. До рецепції римського права. *Правова держава*. 2002. С. 426-433.

37. Підпригора О. Захист володіння за римським приватним правом. *Право України*. 1999. № 4. С. 18-35.
38. Підпригора О. Римське право і майбутнє правової системи України. *Вісник академії правових наук України*. 1999. №1. С.95-103.
39. Піщан О. Відносини творчості та їх правове регулювання у Стародавньому Римі. *Адвокат*. 2004. № 4. С. 40-42.
40. Рабінович С. З історії античного праворозуміння. *Юридична Україна*. 2006. № 10. С. 6-9.
41. Рабінович С. Нормативні образи «природного»: римське право і сучасність. *Вісник академії правових наук України*. 2008. № 2. С.47-56.
42. Рибачок В. Становлення інституту іпотеки та механізму оформлення іпотечних договорів за часів римського права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 3. С.150-156.
43. Римське право і сучасність : матеріали Міжнар. наук. конф., 24 трав. 2013 р. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Півд. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України, Міжнар. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: Н. С. Адаховська ; за заг. ред. Є. О. Харитоновна]. О. : Фенікс, 2013. 364 с.
44. Римське право та правова культура Європи / ред. А. Дембінські, М. Йоньца ; Люблінський католицький ун-т Іоана Павла II, Люблінська школа бізнесу Фундації Розвитку ЛКУ. Люблін : Видавництво Люблінського католицького ун-ту, 2008. 141 с.
45. Соколинський Д. Притримання у римському праві. *Вісник Одеського ін-ту внутр. справ*. 2005. № 3. С.156-162.
46. Тарнавська А. Правовий та юридичний статус особи у Древньому Римі. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 1. С.199-204.
47. Харитоновна О. Циклічний розвиток європейської цивілізації як чинник рецепції античного права. *Середньовічна Європа: погляд з кінця XX століття* : матеріали міжнародної наукової конференції. Чернівці, 2000. С. 12-17.
48. Шаркова І. Добросовісність (bona fides) в системі понять римського приватного права. *Юридична Україна*. 2006. № 12. С. 56-60.
49. Шаркова І.М. Римське приватне право (казуси добросовісності) : навч. посіб. К.: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2013. 103 с.

Інформаційні ресурси:

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org>